

УДК 636.74

**ОСОБЛИВОСТІ ПОСТНАТАЛЬНОГО ОНТОГЕНЕЗУ
СЕРЕДНЬОАЗІТСЬКИХ ВІВЧАРОК
ЗА ОЗНАКАМИ ТІЛОБУДОВИ**

М.І.Гиль, кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Н.В.Козловська, студентка

Миколаївський державний аграрний університет

У статті подано результати досліджень тілобудови середньо-азіатської вівчарки на ранніх етапах їх постнатального розвитку

за лінійними та індексними величинами, а також окремо за статтю.

В статтє приведенє результаєтє исследованій телостроєния среднеазиатской овчарки на ранних этапах их постнатального развития по линейным и индексным величинам, а также отдельно по полу.

У практиці вітчизняного собаківництва одним із найскладніших питань є правильне виховання молодняка і можливість здійснювати оцінку його в ранньому віці.

Нині певного поширення й популярності в Україні набула середньоазіатська вівчарка, яка виникла шляхом народної селекції на території Середньої Азії.

Обстеження дослідних тварин в Миколаївській області, які стоять на племінному обліку в Миколаївському обласному племінному центрі Кінологічної Спілки України (МОПЦ КСУ), за загальноприйнятими зоотехнічними методиками сприяло підтвердженню основних положень щодо змін росту і розвитку собак у постнатальний період онтогенезу. З віком будова усіх частин організму азіата* (* — скороч. автора) зазнає великих змін. Оскільки цуценята народжуються з великою головою, довгим тулубом і маленькими кінцівками; останні не виконують функцію опори. Активно рухається тільки голова, що з'єднується з тулубом короткою міцною шиєю. Остання переходить в холку без чітко виражених меж.

Жива маса цуценят при народженні складає від 800 г до 1200 г. При цьому різниці між добовими тваринами залежно від статі не було виявлено. З 12-14 доби цуценята починають бачити і чути, а наприкінці першого місяці життя — самостійно рухатися. З 2-х місячного віку у виводках помітно зростає різниця між кобелями і сучечками, яка з віком більш помітна (рис. 1). Хоча при цьому напруга росту і розвитку суттєво не відрізняється (окрім ширини і обхвату грудей; табл. 1).

В період з двох до чотирьох місяців цуценята найактивніше ростуть, в порівнянні з наступними місяцями, і за дев'ятьма вимірюваннями середній приріст становить від 12 до 50% (табл. 2). Тільки за довжиною морди не помічена різниця між самцями і самками; за обхватом голови і морди та косою довжиною тулуба

спостерігається незначна перевага сучок над кобельками, а за всіма іншими промірами кобельки переважають над сучками. Наприкінці першого року життя тварини майже за всіма показниками закінчили ріст за висотними промірами, але при цьому ще не повністю сформувалася грудна клітка та голова.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика змін росту середньоазіатських вівчарок у віці 2 і 4 міс. життя (n=30)

Проміри, см	Вік цуценят, міс.				Напряга росту і розвитку, %	
	2		4			
	♂	♀	♂	♀	♂	♀
Висота в холці	36	38	58	56	149	147
Обхват п'ястка	11	11	13	12,5	118	114
Ширина грудей	13	13	17	14	131	108
Обхват грудей	50	48	68	59	136	123
Довжина голови	18	17	23	22	128	129
Довжина морди	4,5	4	9	8	200	200
Обхват голови	36	34	42	40	117	118
Обхват морди	22	21	28	27	127	129

Вікова мінливість індексів тілобудови вівчарок свідчить про детермінований ріст частин організму. Народжене цуценя не пропорційне, з маленькими і товстими кінцівками, розвинутою головою, грудною кліткою та довгим тулубом. Голова в два місяці життя становить близько 46% від розміру всього організму; цуценята дуже компактні і мають індекс костистості на рівні 28% (табл. 3).

У наступні етапи обстеження (до 12 міс) індекс формату майже не змінився, а голова відносно тулуба зменшилась до 39%. Встановлено, що у 12-ти місячному віці майже припинився ріст всіх частин організму і починається процес “зрівноваження” – тобто організм наближається до пропорційної забудови. Головними його рисами є набуття певних об’ємних та широтних розмірів.

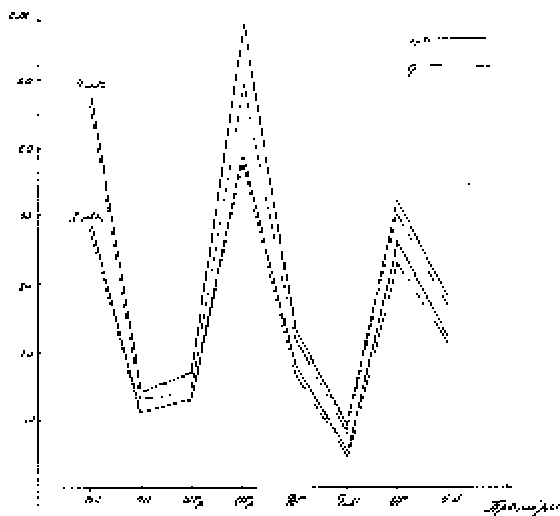

Рис.1. Лінійні зміни росту собак у перші 2 і 4 міс. життя

Таблиця 2

Середній приріст середньоазіатських вівчарок (n=30)
у постнатальний період, %

Проміри, см	Вік тварин (міс.) і стать (♂/♀)				
	4	6	8	10	12
Висота в холці	33/32	16/14	8/8	1/3	-
Коса довжина тулуба	34/35	18/14	8/7	-/3	-
Обхват п'ястка	15/12	10/4	9/7	11/13	-
Ширина грудей	24/7	29/36	11/12	4/4	7/4
Обхват грудей	26/19	7/16	9/10	4/3	2/1
Довжина голови	22/23	12/12	4/4	7/7	3/7
Довжина морди	50/50	18/20	4/9	4/8	-
Обхват голови	14/15	11/9	13/14	8/7	2/7
Обхват морди	21/22	10/7	-	9/9	-/3

Таблиця 3

Динаміка змін екстер'єрних індексів середньоазіатської вівчарки, % (n=30)

Індекси	Вік тварин (міс.) і стать (♂/♀)					
	2	4	6	8	10	12
Костистості	28/29	22/22	21/20	21/20	24/22	24/22
Великоголовості	46/45	40/39	38/38	36/37	38/38	39/41
Масивності	128/126	117/105	106/108	107/109	109/109	112/110
Розтягнутості	103/102	105/107	107/107	106/105	105/105	105/105
Збитості	125/123	111/98	99/100	100/104	104/104	106/105

В процесі дослідження виявлено різницю змін росту і розвитку азіата залежно від статі (рис. 2).

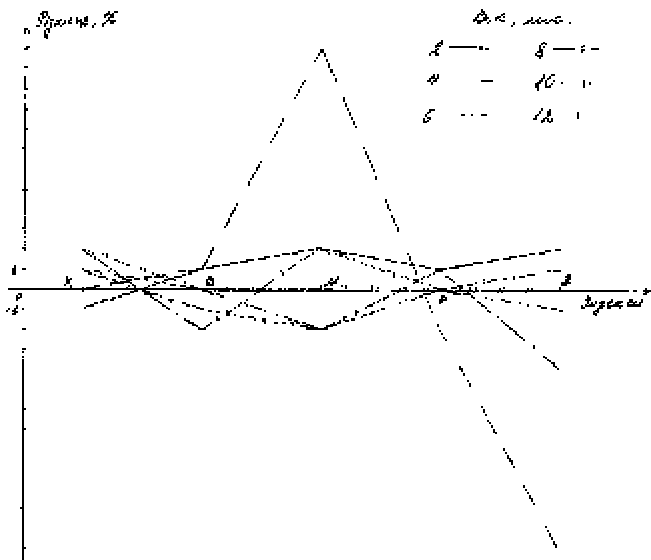

Рис. 2. Графік зміни екстер'єрних індексів плідників порівняно до сук за 12 міс. розвитку

Отже, постнатальний онтогенез вівчарок характеризується активною динамікою змін тілобудови цуценят, починаючи з народження до 6-ти місячного віку, при цьому кобелки мають вищу

енергію росту і розвитку, ніж сучки. Починаючи з 10-12 місяців життя, уповільнюється ріст організму і відбувається його розвиток, головним чином, за рахунок набуття певних об'ємних і широтних розмірів, формується м'язова маса.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богданов Е.А. Происхождение домашних животных.-М.: Сельхозгиз, 1937.-С.90-95.
2. Боголюбский С.Н. По поводу пастушьих собак (овчарок) Туркменистана// Собаководство и дрессировка.-1927.-№15.-С.3-5.
3. Калинин В.А., Иванова Т.М., Морозова Л.В. Отечественные породы служебных собак азиатского происхождения.-М.: Патриот, 1992.-155с.
4. Малайдах И. Среднеазиатская овчарка. Аспекты селекции//Pets-Питомцы.-2003.-№3.-С.10-11.
- Мычко Е.Н., Беленький В.А. Среднеазиатская овчарка.-М.: "Ипол", 1996.-192с.